

ЕАНМ агәыпъқәа ауасы ишәартадара азцаарақәа рзы – аимак амшала азарал зауз ажәларқәа рыбжьара аимадара ашъақәыргылара

Аххәа

Ауасы ишәартадареи изинкәеи ралкаара – ЕАНМ Анаңшцәа Рмиссия аусурағы ахадаратә тәкү змоу аспектуп, иара убас, агъижәара змоу хырхартоуп зызбахәи ҳәоу азцаарақәа рзы аус зуа агәыпъ алахәилацәа рзы. Урт есымша амониторинг мөагъганы, Қарт икоу ЕАНМ Аофис Хадеи, МҼхетеи, Гории, Жәыргыти икоу Антүтәи Аофисқәеи ирызцәырыргойт абарт атемақәа ирызку ахасабырба. ЕАНМ Антүтәи Аофисқәа рыхъагы рәи еиқекаауп ауасы ишәартадара азцаарақәа рзы аус зуа агәыпъ ышыдақәа. Абжыағаны, агәыпъ еиқекаауп 5–7 ғык анаңшцәа рыла. Урт аимак амшала азарал зауз ауас дара иахынхо аконкреттә зонағы пъстазаашьас ирымоу еилиркаауеит. ЕАНМ Аофис Хада ағы икоу аекспертцәа ари аусура акооринация азыруеит, иара убас, анализи абжыгарапқәеи ғартоит. Амиссия раУхъяза ақені Қырттөйла

аусура ианалага инаркны, ахадаратә ҳасабтәс ирымоуп ахтәацәеи аимак амшала азарал зауз атыпъантәи ауағысыреи есымша ирызцәыртца аprobлемақәа рааргыша. «Анорматәра», өакала иаххәозар – азарал зауз ауағысыра аибашыранза ирымаз ағұстазаашьа рзыхынхәра – Амиссия амандат иамоу 4 компоненту иреиуп, абас ауп ишырызбаз Европа Ахеилак ахәынтықаррақәа, абри ауп 2008 шықеса жъتاара 1 инаркны, раУхъятәи анаңшыданаи инаркны, Амиссия аусурағы агъижәара змоу.

Аха, 2008 шықесатәи аибашыра иахылтызы алтшәақәа рымшала, аномалтә пъстазаара аиташықәыргылара иапъирхагаз даеа факторқәек цәйрцит, усхкқәек рәи ахасабтәқәа иаҳаирацәахеит. Амиссия абарт ахасабтәқәа зегы ашәкәи иантаны, рнапағы икоу амеханизмқәа зегы рхы иадырхөйт зызбахәи ҳәоу

ахасабтәқәа рыххәагъшреи аprobлемақәа реицатәреи азықәан. Ианаңаху, егъырт жәларбжъаратә аиқекаарақәеи апотенциалтә донорцәеи дареи аинформация еитнырыпъсахлоит. «ЕАНМ анаңшы» атыжымтағыц ишәзаанаргъшует ауасы ишәартадара аусхы ағы ЕАНМ имфалынаго аусура.

Ауасы ишәартадара иаанагои?

Ишагъу ала, 'ауасы ишәартадара' – аилазаарақәа рыххъчара ауп иаанаго. Уажәааны ари аилкаара өакала иаххәагъшыа иалагеит, иаҳа ауасы изинкәа рахь ахы рхоуп. Иахъазы, хазы икоу ахағы иоуп хшығзыштыра хада змоу, убрри ақынта, Амиссия ахатарнакцәа, ауасы ипъстазаара маңара ақәымкәа, абарреи, ачымазареи, амлакреи ақынта ихъчарагы хықәкыс ирымоуп. Амиссия агәаанагарала, ауасы ишәартадара иацданакуеит аекономикатәи, ачаратәи шәартадареи, агәабзиара ахъчареи, аекологиатә шәартадареи, аилазаарақәа ршәартадареи, ҳәарада, абри аиқәыпъхъяза назам.

Ауасы ишәартадара азцаарақәа рзы ЕАНМ аусуаша зеипъшрои?

Уаанза ишазгәатаз ала, Амиссия амандат ағы ахадаратә компонентуп 'анормалтәра'.

Инеизакны ауасы ишәартадара уаалацәажәозар, аномалтәра пъстазаара иаанагоит аитатца ахақәитра, адгыыл ахархәара азин, ахатә документқәа амазаара азин, үхәа ауасы

ашәартадара еиқәзыршәо егырт азцаарақәагы. Абри ахықәкы анағзаразы, Амиссия ахатарнакцәа, ауафы ишәартадара азцааразы апъыпшрагы мәғапыргойт, анализгы қартоит, нас, аҳасабра үәйрыргойт, иара үбас, ауафы ишәартадара азцаарақәа рзы аус зуа агәып үәйдақәа рымоуп. Агәыпкәа рылахәылацәа, иахыгы зинкәа еиларго, зыптазааша үәйлоу зәкәфыла ауағысыра ртагылазааша аибәтәразы аус руеит. Амиссия анағышцәа арт ауаа рхы иақәитны аитатреи, ахатәразы азини, амедицинатә усбартакәа рхархәреи, атареи, ақытәнхамфатә дгылукәеи ази рхархәреи, аиашағбареи, ауафы ахархәреи, администривтә ахәаа үхыт ахәаахәтреи аганахъала иримоуп алшарақәа ахәшьара риртоит. Абарт ахадаратә хәкәиттрақәа ауаа рекономикатә тәгылазаашьазы аныппа ду рымоуп. Ауаа рыптазааша иазку аинформация аизгара амзызла, ЕАНМ анағышцәа, есымша, атыпантәи аофциалтә хәғкәеи, жәларбжыаратә аиәкаарақәеи, атәйлауафратә уаажелларатә аиәкаарақәеи, арт ирпүлоит. Лассы-лассы арт аиғыларықәа мәғапысует Ағсни Аахыт Уапстәйлеи радминистривтә ахәақәа ирзаангәаны. Иара үбас, Амиссия ахатарнакцәа, Қырттәыла изхылапшүа атакырадгыл зегы ағы ахтәацәа ирпүлоит, урт реиҳара (45%) ауаа үнхаразы иазпхынгәатам акколективтә центркәа рөи инхойт. Ауафы ишәартадара азцаарақәа рзы аус

зуа агәып үәйдақәа русзуғцәа, ишагу ала, ауафы изинкәеи ауафы ишәартадареи азцаарақәа рөи акомпетенция дуи азанааттә пышәа дуи рымоуп.

Қарт икоу Аофис Хада, Қырттәыла зехынцәа атагылазааша ацклапшра амзызла, Антыттәи аофис үүрхъаза ақны еиқәшашатны аус ауеит, иара үбас, ауафы изинкәеи агендертә зтаарақәеи рзы Амиссия Абжыагағзәа рыла, Антыттәи Аофискәа абжыагарақәа рнаңтоит. Ауафы ишәартадара аганахъала есымша еиуеипшым аprobлемақәа үәйретуеит, убрі ақынта, атыпантәи ағашарағы, иара үбас, Европа Ахейлак ағы азбарақәа здызкыло ауаа рзы дара еизырго аинформация актуалтә тақы шамоу ашықәирбәзәра амзызла, Амиссия Аофис Хада, Бриусель Европа Ахейлак ақны еиқәшашатны, атәйлауафратә уаажеллараты ахадаратә тақы змоу ахырхартакәа еснагы идиреицүеит. Ауафы ишәартадара азцаарақәа рзы аус зуа агәыпкәа, еипкәрада аиғыларықәа мәғапыргойт ауафы ишәартадара иазку аполитика амғапғаразы

аәтак зыпхылай аинституткәеи аусбартакәеи рхатарнакцәа ркны. 2009 шықәса инаркны Амиссия, Қырттәыла зехынцәа – Жәиргытты Қартгы, еипкәрада, атәйлауафратә уаажелларатә аиғкаарақәа рзы аинформация аитныпсахларатә аиғыларақәа еиғнакауеит. Зызбахы ҳеоу аиғыларықәа рөи атыпантәи ауағысыра ртагылазааша иазку агәаанагарақәеи аинформацияи еитнырпсахлоит, иара үбас, Амиссия ахатарнакцәа атәйлауафратә уаажеллара ахатарнакцәа аинформация риртоит аимак иадхәалоу ахтысқәа ирызкны. Аинформация итныпсахлара иазку аиғыларақәа ЕАНМи ихәйнтикарратәим аиғкаарақәеи рыбжъара аимадара шықәдьыргылоит, иара үбас, Амиссия иацхрааеит атыпкәа рөи ауафы ишәартадара иазку азцаарақәа иаҳа инартбааны реилкареи атәйлауафратә уаажеллара арт азцаарақәа ртყпкәтцаразы иримоуп аинициативақәеи ирызкны. Ауафы ишәартадара азцаарақәа рзы Амиссия аусурағы ахадаратә үып ранашоуп анағышцәа рхата. Иахызы, Амиссия иалоуп Европа Ахейлак иалахәы 26 ҳәйнтикарра ирхатарнакцәоу анағышцәа, урт, агендери, аиқарареи, ауаажелларатә аиғкаареи, ауафы изинкәеи азцаарақәа рөи еиуеипшым апътазааратә пышәеи, иашыашәалоу акомпетенции, аинтерескәеи рымоуп. Ауафы ишәартадара азцаарақәа рзы аус зуа агәыпкәа абри ағыза, еиуеипшым апъишәа даараذا ирхәоит.

Ауафы ишәартадара азцаарақәа рзы Гори аус зуа агәып үәйдақәа иашыашәалоум

Херард де Бур, Нидерланды, Ауафы ишәартадара азцаарақәа рзы аус зуа агәып үәйдақәа – Гори икоу Антыттәи Аофис

Шәусуа абри ағыза айакы ду замоу?

Ҳара ароль ду нахәзойт аимак аиталагара апъиркәкәареи аимак иалахәы, административтә ахәа нақ-аақ инхо ауағысыра аибара рылшаратә атагылазаашақәа рзеиқәиршәареи аус ағы. Иара үбас, аимак амшалазегы реиҳа азаралзауз, административтә ахәаағы, мамзарғы үи ааигәра инхо ауаа анормалтә пътазаарашқа ахынхәрағы хрыцхрааеит. Сара ари аусура атакы ду анашьоит, үи азы сгәи дууп.

Ауафы ишәартадара азцаарақәа ирыцанакәа иарбан ҳасабтәқәоу иахъа инашығзараны икоу, арт ахасабтәқәа ауафы ишәартадара азцаарақәа рзы аус зуа агәып үәйдәш план иашыашәалоум?

Гори икоу асоциалтә матзура агентра ахатарнакцәа иахъа интервиу рымхроуп. Агентра аусури ирласзаны избатеи еиуеипшым азцаарақәеи рзы аинформация өңц еилахқаароуп. Убри анефс, Ҷәлавин Қөшени ақытәкәа рахъ ҳәдәиқәлоит, үақа атыпантәи ауағысыра ркынта еилахқаароуп азыржәтәи арпссаратә үи, ақытәнхамфатә дгылукәеи рхархәара аганахъала проблемақәас иримоуп. Үи адагы, ашәартадара иазку азцаарақәа рзгы аинформация ҳаур ҳтахуп. Үи атакы ду амоуп, избанзар, Европа Ахейлак ағы азбарақәа здызкыло ахағқәа ркны абарт азцаарақәа збашыак үәйтари амзызла, ҳара, Амиссия ахасабла, лабәба иаабароуп атып иқәтәм аимак ауаа зда үүсүхәа рыммам атакрақәа рынгзары ныррас иамоу.

Иашыцхраауда?

Сара исыцхрааеит ауафы ишәартадара азцаарақәа рзы аус зуа агәып үәйнә ақынта сколлега Карин Еклунд Швеицириантә, иара үбас, аитагаф Нино Қырттәыланта.

Апъищира шаға аамтә инағзахоу?

Апъищира азпхыагәтауп хәба-фба саат, аха апъишәа ишаснарбаз ала, ауаа үнрацәажәо, апъищира апроцесс иаҳа ирақәаны аамтә агоит.

Европа Ахеилак Амиссия аусурағы ахадаратә ұнып аанырқылоит ауасытәсса изинқәа

Ауасытәсса изинқәаи ахадаратә хәкемтірақәеи ҳатыррықетцара ауп ЕА аусура шыңас иамоу, ари апринцип ахадаратә тәкы амоуп жәларбжъаратә партниорцәа рұны аусеңиура аанғы. ЕА Амиссияқәа зегы аус руроуп ауасытәсса изинқәаи ахадаратә принципқәа инрықтәршәаны. ЕАНМ қәфиарала ари ахықәи нанагзот, ауасытәсса изинқәаи рытцаарақәа рзы аинформация еизганы, анализ азыруеит, наа, ЕА иалахәи ахынтықаррақәа еигүккарада аинформация риртоит ауасытәсса изинқәаи реилагара афаткәа ирызкны. Ауасытәсса изинқәаи жәларбжъаратә гуманитартә зини ирызку адыррақәа аимак иалахәи аганқәа зегы рұны рылаңақжәара амзызла, Амиссия ахатарнакцәа рхы иадырхөйт аимадаразы ишъяғылахьоу амеханизмкәа – Аинцидентқәа рғыркәкәарен ирықтәршәи амеханизми, наа убас - Амиссия ацхыраара ала аус зуда Ацәхәа ши.

"Анттыңтәи Аофисқәа рұқынта сколлегақәа аусытәсса изинқәаи рыхчара ишазғымхуа анызбо сгәи иада. Урт аинформация аитныңсахлара иазку ауыларда еиғыркауеит, ари аус ишазғымхуа атыпантәи аганқәа, наа убас, ихәынтықарратым аиекаарақәа, ахынтықаррат майзуақәеи рұны. Урт ауасытәсса изинқәаи реилагара иазку аинформация еизыргоит. Аиттайды ахакәитпра, мамзаргы ахатәи бывшалы айара азин иазку аинформация азгареи агаттареи азы аамтта раңданы шаттакхар ауеит, ахадара атак роуаанза аусура ишкәйуа", - Радка Рубилина, ауасытәсса изинқәаи рзы ЕАНМ ажыага.

Ауасытәсса изинқәаи рзы Қарт икоу ажыага, жәларбжъаратә зини, жәларбжъаратә гуманитартәи зини, жәларбжъаратә стандарткәаи рышында ала, ауасытәсса изинқәаи рыхчара аганахъала атыптағы атагылашааша иазку аинформация анализ азиуеит. 2008 шықасатәи аибашыра иахылттыз алтшашақәа жәларбжъаратә аиқешақтарақәа рхархәареи, ажыага атты ахәшьара рытара адагы, ауасытәсса изинқәаи рзы Ажыага, наа убас, итиңтәауеит үи иадхәалоу ахатәра азы азинқәаи үрт рымғаптәшшеи. Ари апроцесс иатсанакуеит Қырттәила зехъынцәара икоу акультуратәи арелигиатәи ұнхара аобиектқәа рахь анеира алшареи, аетникатә аиттара рұны аизықазаашақәа, аимак иадхәалоу жәларбжъаратә ашыаудат зин афактқәа, ацәымбратә ҳәамтақәа, мамзаргы ацәымбрата ашыта ала ацәгъаура афактқәа, зда ғысихәи икәм адокументкәа ирыдхәалоу амиграция азцаарақәа, ахәа ахысра арежими, ауас раанкылара афактқәа, арт ауас ахылагаша атагылашаашақәа.

Ауасытәсса изинқәаи рганахъала Қырттәила икоу атагылашааша иазкны еигүккарада аинформация аитныңсахлара аиқешақтара амзызла, ЕАНМ еиғнекааит зызбахы ҳеу азцаарақәа рзы аус зуда аусзүфцәа ауасытәсса изинқәаи рыхчара аусхы ағы атәилағы икоу атагылашааша иазку атыхәтәантәи алтшашақәа, ахтысқәа, атенденциақәаи рылаңақжәаралы. Арт ауыларда аитныңсахлареи рыхзоура, Амиссия имғаптаго анапшра апроцесси ауасытәсса изинқәаи рганахъала атыптағы имғаптысу ахтысқәа ранализи еиғхонит, наа убас, абри зегы ЕА иалоу ахынтықаррақәа жәларбжъаратә партниорцәеи наха инартбау аинформация рытара иацхраауеит.

Ауасы ишәртадара азцаарақәа рзы Жәырғыт икоу агәып анапшы иғстазаара ақынта мшык

Надежда Друмева, Болгария
Ауасы ишәртадара азцаарақәа рзы агәып анапшы – Жәырғыт икоу Анттыңтәи Аофис

Шәусура абри ағыза аїқакы ду замои?

Сүсурға аїқакы ду амоуп ҳәа исыпхъазоит, избанзар аусураан испүло ауас реиҳара, қыдала ахтәаца, рыпстазааша цәгьюоп. Ауас санраңаажәо, рпроблемақәа иаҳа еибұны еильсқаауеит, бжекіхарала арт аprobлемақәа Ағсны администривтә ахәаағы аитатца ахакәитреи, ауасытәсса изинқәа реилагареи, асоциалтә матзуреи асоциалтә цхыраареи ахархәара

алшареи ирыдхәалоуп. Абарт азцаарақәа рмониторинг ахадаратә тәкы амоуп, избанзар амониторинг апроцесс Амиссия ахатарнакцәа ирыцхраауеит абарт азцаарақәа рганахъала ауас ртагылашааша зеңпшро аилкаарағы. Зны-зынла апотенциалтә азбарақәагы ҳағылашауеит, үрт Ацәхәа ши ала, мамзаргы Аинцидентқәа превенциии ирықтәршәи амеханизм ауыларда рөғы ҳылаңаажәар ҳалшоит. Уажәраанза ари аусурағы сара сзы ахадаратә тәкы аман атыпантәи ауағысыра рұны аимадара, избанзар ақыртуаabolгарцәа иреиғшүп. Урт рғы разуп, атхарра ду рылоуп, асасдқылара здыруа ауас бзинақәоуп. Арақа ағыны сыйкоушәа сгәи иабоит.

Ауасы ишәртадара иадхәаланы нахъа иарбан ҳасабтәқеоу инашығзараны икоу, нағызы, арт ахасабтәқәа ауасы ишәртадара азы аус зуда агәып азеиғш план ала иазпхъагәтпома?

Иахъа ахасабтә қыда ҳамоуп. Аеафра атагалара иазку аинформация еизағароуп, ғырхага аазго аматсақәа рымшала атыхәтәантәи ашықәсқәа рзы ауас проблемақәас ирызцәрткыз еилақкароуп. Иара убас, агендертә мчылареи, ашшыпхъыз алагалара амеханизмкәеи, атыпантәи аиланхартакәа рөғы икоу ахъара амеханизмкәеи, ахәса арт амеханизмкәа рхархәара иахъынзарылшо үхә, абарт азцаарақәа рзы аус зуда ихәынтықарратым аиекаарақәа рхатарнакцәа ҳраңаажәоит. Ғырхага аазго аматсақәа есышықәа аеафра иазаарго атъирхага амониторинг амғаптага акрытазқәа ҳасабтәуп, избанзар, үи ауас рекономикатә шәартадара аиқешақтара иицацхраауеит. Арт ауас, бжекіхарала, ақыттанхамға алоуп ртаацәарақәа зланықәырго, үбди ақынта, ари азцаара аїқакы ду амоуп. Инеизакны иүхөзар, агендертә мчылареи аимак абарометр ауп – тоурыхла ишапу ала, атаацәарағы амчыларе афактқәа аныраңаахо, наха итбаау ауаажәлларра ағғы аимак қалар ауеит. Үи адагы, ахәаағы, ахәсеси, азбабцәеи, ачкәынцәеи рхатә шәартадара - ауасы ихадаратә зинқәа иреиуп, үбди ақынта, ауасы ишәртадара азцаарақәа рзы аус зуда агәып ағы ҳүсурға хықәкис иамоуп ари атагылашааша ахәшьара атара.

Ишәицхраауда, иарбан ҳырхартқоу нахъа шәхықәкы ахъынашығзоз?

Жәларбжъаратәи атыпантәи сколлегақәа ауасы изинқәаи агендертә зтаарақәеи ирызку аинформация азгареи, агәатареи, анализ азуреи азықәан ауас раңаажәарағы исыцхраап ҳәа сгәиуеит. Иахъа сара исыцуп ауасы ишәртадара азцаарақәа рзы аус зуда агәып ақынта сколлегақәа - Давиде Моура Лиуксембургнә, иара убас, атагағ Манана Қырттәилантә.

Атъиршыра шақа аамтта инагзахоу?

Сара имғаптызғо атъиршыра иалагоит шыыжымтән асаат 9 рзы, аусура салгоит хәылбыуехан асаат 5 рзы. Зны-зынла, аконкремтә ҳасабтәк анҳамоу, наха инартбаау аинформация аиуразы ауас ианраңаажәатәу, наха ираңәаны аамтта ҳтахуп.

Агендертә аиқарара ацхраара – ЕАНМ азеипъш пъхықәроуп

Кырттәйла аимак ашытажытәи атқагылазаашы ацклагышра аан, ЕАНМ ахатарнакцә, ажәсөи ахаңәсиеи аконсультацияқә рзымғағыргоит дара ақыртүа уаажәлларрағы инарыгзо ароль шеигұшым, аиашағзбара ахархареи, хазхаталатәи, аекономикатәи, амедицинатәи, афаттаалыйтәи, аекологиатәи үхәа, ауағы ишәартадара еууенгышым аусхкәдәи рөи агендертә аиқарамра русуратә ғышәазы ныррас иамоу иаҳа ибзианы еилыркаарц азықәан.

"Агендертә менинтриминги агендертә аиқарара аиқәиршәара ацхраареи – ЕАНМ азеипъш пъхықәрақәа иреиуп. Агендертә зәарапқәа рзы акоординаторцәа хәи змам алагала қарқоит атыпқәа рөи имғапдааго анатышра аан агендертә интеграция ацхраара аус ағы. Агендертә аспекткәа ҳусура ашқа қәдиарала ринтеграция аиқәиршәаралы еткөарада ағезышәара ду атқауп: аусуғ үлкөхьаза ироль ахадаратә әкап амоуп", - ихәеит агендертә зәарапқәа рзы абжыага Сини Рамо.

Ажәсөи, атынчреи, ашәартадареи ирызку ЕАР Ашәартадаратә Хеилак арезолиуциа 1325 инақәиршәаны, аимак ажәсөи, ахаңәсиеи, аққәйнцәеи, азбабцәеи рзы еууенгышым анырра амоуп, уи адагы, арезолиуциа изаханатоит атынчра ғәбәа аиқәиршәара апроцесс ағы ажәса ылханызаара ахадаратә тәкы шамоу, ажәса атынчра ашықәиршәлар апроцесс иалахәымзар, атынчра ғәбәа аиқәиршәара шықамло. Европа Ахеилак алахәылацәа ари арезолиуциа иақәшашатуп, ари адокумент ашыта ала, ахатә напхагатә принципкәа ылдырыкылеит. Арт апринципкәа иреиуп ашәартадареи ахырхареи аполитика ажәақәа иртәгжаны Европа Ахеилак Амиссия имғапынаго аусура аспекткәа зегы рөи агендертә зәарапқәа ылдырыгәтара иазку ахәарагы. Ари апроцесс иатцаанакуеит, иаҳәеп, ауағы проблемақәеи рзы агендер иамоу анырра анализ азуреи, ажәсөи ахаңәсиеи рзы иашшашаалоу азтаарақәа аус ылдулареи, ауағы азтаарақәа ылзыто ЕАНМ анағышратә гәйіпқәа рөи ажәсагы ахаңәгы ылханызаара аиқәиршәареи.

Аофис хадеи Антыңтәи Аофисқәеи рөи агендертә зәарапқәа рзы акоординаторцәа Амиссия ажәақәа иртәгжаны агендертә менинтриминг еиқадыршәоит.

Аръсақәара азтаарақәа рзы агәреибагара арбәзәареи административтә ахәаағы икоу ақытәнхамфатә адгылтыпқәа рахь ауағы инашшәреи

Гори икоу Антыңтәи Аофис ағы ауағы ишәартадара азтаарақәа рзы аус зуа агәип, иалоуп милатлеи ағышәеи ала еууенгышым 5ғыйк анағышцәа, урт атыпғағы аполициатә усуреи, жәларбжыратә зини, ахытқырта ахъчареи, иахәтоуанапхаратаrei, ахытқаразы итышшәынталоу ахархәагақәа реиқәиршәара ацхраареи аганахъалагы ағышәа ду рымоуп. Агәип, алахәылацәа русура иатцаанакуеит имаңымкәа атемақәа, Аахың Уаптәйла администривтә ахәаа инаваршәни инхо атыпқантәи ауағысыра проблемақәагы үаҳы иналатданы. Арт аprobлемақәа иреиуп аръсақәаратә мзызқәа рзы адгыли ази рхархәара алшаралы.

Административтә ахәаағы инхо ауағысыра рөкүнтәи 90% назына ақытәнхамфа ала рхы нықәиршәоит. Убри ақынты, агәип, алахәылацәа, бжеиқарала, абаңт азтаарақәа рыхшығ азыршытәеит. 2008 шықәсатәи аимак администривтә ахәаа нақ-аақ инхо ауағысыра қәғала ирнүпшит.

Уажәазы, афермерцәа, ахашшалахәи рзаазгоз адгылтыпқәа рахь анеиртә рымам.

Агәип, алахәылацәа, аусбарта ындақәеи ихәынтикарратәиим аиқаарақәеи рхатарнакцәа ирпүлланы, дара икәртәо аихшыалакәа еитнүрыпсахлоит, азарра итәгылу ауағы ирызку аинформацияғы үаҳы иналатданы. Абри аусура абзуурала, администривтә ахәаа ағ-ғанк рөкны инхо ауағысыра рыхтак ақытәраара роует.

Аръсақәаратә ыз азтаара агәип, алахәылацәа рзы ахадаратә тәкы змуо азтаарақәа иреиуп. Ишагу ала, азымғанғагақәа Аахың Уаптәйла икоу асистемақәа ирылсны, Қырттәйла анапхара изхыпшаша атеррориях инеиуан. 2008 шықәса ашытак асистемақәа реиҳара ипхастоуп, убри амшала, ақытәнхамфатә адгылтыпқәа рацәаны ифейт.

Зқыла ашыршылақәа ифейт, афермерцәа, азы рацәаны зәхалу аутратыхқәа рцынхәрас үсқақ азы зәхалу аутратыхқәа еитархайт, аха урт ылхәгы маңуп. Азы ахархәара алшара ауағы изинқәа рөи ахадаратә проблемоуп.

Қырттәйла анапхара изхылапшша атеррорияғы, зыхе цәгью азхагалагатә станциақәа рхархәара ала, аръсақәаратә системақәа ылхәтак еиташшықәиршәлоуп. Аха, уезгы, ауағы изинқәа рзы аус зуа агәип, алахәылацәа агәирия рымоуп Аинциденткәа Ревененции Рықәфәтреи Амеханизм аиқыларақәа рөи ари азтаара алаңајәкәара аан иаҳа зыхе маңу, аха иаҳа итышшәынталоу хархәагак ылғашаап җәа.

ЕАНМ, апъышәа аитның сахлара амзызла, атыпъантәи ихәйнәтқарратәим аиәкаарақәа реиғыларақәа еиңакаауеит

Жәһиргыт икоу Антыңтәи Аофис ағы ауасы ишәртәдара аздаарақәа рзы аус зуа агәйп иалоуп быжығык анағашқәа. Урт атәйлауафратәи аполициатәи үсурәеи апъышәа ду рымоуп. Зызбахәи ҳәу Жәһиргытәи агәйп азы ахадаратә ҳасабтәкәа иреиуп аинформация аитның сахлара иззүе еипъкәрадатә аиғыларақәа реиғекаара, ишаңу ала, арт аиғыларақәа мәғағысует фба - ааба мчыбжы рахь зынк. Аиғыларақәа мәғағысует 2009 шықәсанза Қыртәйла икоz ЕАР Анағышратә Миссия аханатә имғағынагоз аиғыларақәа рышшата ала. Аханатә ЕАНМ ахатарнакцәа атәйлауафратә уаажәлларrei атыпъантәи анатхгаратә органқәеи активла аус рыңыруан. Ауасы ишәртәдара аздаарақәа рзы аус зуа агәйпкәа арт аиғыларақәа ирылахәи, лассы- лассы ахантәафра азыруеит.

"Апсни Аахың Уаптәйлеирғылышынчрачаптара алушарақәа раңәам, ҳара уи даараذا ҳаргәемүеит; аха, уезгы, аимак аитакра ащраара амзызла, ұласеиңш, аусура ду мәғағаагоит. Ҳара ибзианы үаабоит ЕАНМ ахатарнакцәа абрака атынчра ахъчаралы амъабаа душырбо", - Ихәйнәтқарратәим аиәкаара ахатарнак аинформация аитның сахлара амзызла ЕАНМ ағы имғағысуз аиғылара аан.

Ишаңу ала, аиғылара цыпхьаца иалахәи 20ғын раңара ауағысыра, урт Қыртәйла еиуенпшым аргионқәа рұқынта 18 ихәйнәтқарратәим аиәкаарақәа ирхатарнакцәоуп. Арт аиғыларақәа хықәкыс ирымоуп Мраңшәэрәтә Қыртәйла атәйлауафратә уаажәлларра ирыдхәалоу ахътисқәа рзы аинформация аитның сахлара. Аиғыларақәа ирылахәи аиәкаарақәа дара рпроектқәеи, ауажәлларратә пәстазаареи, есымшатәи апроблемақәеи ирызкны аинформация қырыргонит.

"Абри аргион ағы имғағысуз ахътисқәеи арт ахътисқәа ауағырып тәстәзаашызы ныррас ирымоуп шаға еиңыны аилкаара амзызла, зызбахәи ҳәу аиғыларақәа раан еиуенпшым ауаажәлларратә гәйпкәа рұқынта атыпъантәи аекспертқәа шартны иқадылоит", - Пекка Маттила, Жәһиргыт икоу Антыңтәи Аофис ағы ауасы ишәртәдара аздаарақәа рзы аус зуа агәйп анатхгары.

"2009 шықаса инаркны Жәһиргыт икоу ҳофис 72 еиҳаны аиғыларақәа мәғағынагеит, аиғыларақәа ирылахәи атыпъантәи ҳартниорцәе, ари аус иазәлымхәуегыртжәларбжъаратә партниорцәе, урт иреиуп Аахың Кавкази Қыртәйла икоу акризиси аздаарақәа рзы Европа Ахеилак Ахатарнак Қыда ухәа, убас егыртгы. Арт аиғыларақәа ҳартниорцәа рбыжъара аилибакаара аибеттера шағраауеит, шара убас, ҳара ҳмандати ҳусуреи иазкны Қыртәйла ауағысыра аинформация рұттара аздақам алшара ҳартқоит", - илхәеит Жәһиргыт икоу Антыңтәи Аофис анатхгары шахматы Ева Проксова.

Гал иқәйнхо ауағысыра рзы Жәһиргытәи ацъармықыа ҭакыс иамоу

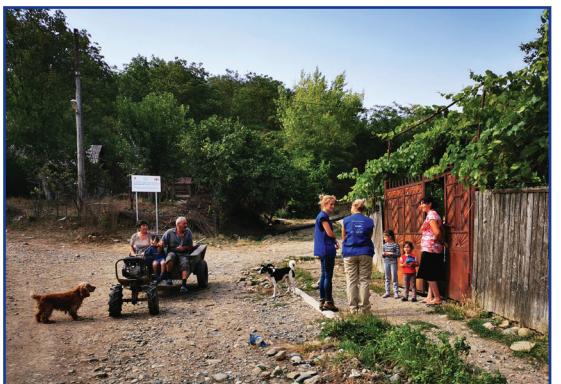
ЕАНМ ахықәккәа иреиуп административтә ахәа нақ-ақ инхо ауағысыра ишәртам аномралтә пәстазаара ашқа рыхынхәра аганахъала икоу прогресс амониторинг. Ҳәарада, еиуенпшым атагылазашақәа иреиуп ауа, рхы иақәитны, афатәалытыи зда пәсихә рымам егырт аматәарқәеи рахь рынаштыра. Ари аганахъала, Жәһиргытәи ацъармықыа атакы қыда амоуп.

Қыртәйла анатхгары изхылапшы атакырадгыли Апсни еидызхуа апункт хада - Игры ацхай Жәһиргытәи ацъармықыеи, инақәиргәшны, 10 километрак рбыжъоуп. Есымша административтә ахәа иахысуа 2000ғын раңара ауағысыра реиҳара административтә ахәа иахысуеит Жәһиргытәи ацъармықыа атаяар аахәара амзызла. Ишаңу ала, Жәһиргыт арт атаядқа Галтәи ацъармықыа ааста акырза рыхә мариоуп. Жәһиргытәи ацъармықыа аус зуа ахәаахәтөцәа ишырхәз ала, ахархәафцаа реиҳара Апснынта иаая роуп.

2019 шықәсазы, де-факто анатхгары, Игры ацхай икоу агәатара-аужүтәтә пункт акыраамтала аркразы азбара рыйдүркүлелит. Абарт атқрақәа рымшала, ахәаахәтөцәа, шара убас, ахархәафцаа аудафрақәа рызәләртит.

Ахәаахәтөцәа ахархәафцаа рмаңра иахашшаауан, урт ршәашәалахәи маҳеит. Аха зегы реиҳа ицәгью, Гал иқәйнхо ауағысыра Амиссия иазаарыцхай Жәһиргытәи ацъармықыашка анеира ахърылымшоз ақынта, Галтәи ацъармықыа атаяар ашәара шрықәшәо.

ЕАНМ анағышцәа, асоциалекономикатә аитакрақәеи аитатра ахәаахәтреи аганахъала атагылазаша зеиңшроу еилыркаарц азықәан, еипъкәрада ацъармықыашка инеиуеит. Ахәаахәтөцәеи еипъкәрада еитаңда ауағысыреи рқынта ироуа аинформация ЕАНМ ахатарнакцәа ирыцхраауеит атагылазаша анализ азуреи аимак иахылтыз алтшәақәа ирызку ахасабрбара аиқыршәареи ағы.

Қыртәйла еиуенпшым аетникатә ҭыпъсахъа

ЕАНМ, шара амандат ахәаакәа иртәзаны, Қыртәйла зехынчыара, қыдала, асоциалтә аекономикатә интеграция апроцесс атқра ахъамоу, адәнықатәи аныппа апотенциал ахъықары, амилаттә аитара ахъеиланхо ауағышқәа рығонүцқа имғағысуз ахътисқәа ирыцклапшүеит. Ақыртуа иахынхо аргионқәа рөи Амиссия аусура иазкны ибзианы ирдыреит, аха ауасы ишәртәдара аздаарақәа рзы аус зуа агәйп ахатарнакцәа ирылшо зегы қартцароуп Қыртәйла егырт аргионқәа ирықәйнхо ауағысырагы ЕАНМ ахасабтәкәеи аусушыи ирдыруазарц. Азербайжантәи, шара убастәкәа ашәамахтәи ауағышқәа рөи инхо ауағысыра реиҳара абтарра итагылоуп, убри ақынта, ақыта иалтңы өағыра ико ауа маңуп. Уи адагы, арт ауа ақыртуа бызшәа үсқақ ирыздырзом, ши Қыртәйла ауаажәлларратәи аполиткиятәи пәстазаара алахәызаарағы ирпүрхагоуп. Абри ағыза аиқәйтхара амшала, азербайжантәи ашәамахтәи уапшынақәа рөи инхо ауағысыра 2008 шықәсатәи аибашшыра иазкны ирдыруа маңуп, мамзаргы, ақыртуа жәлар реиғш акәымкәа, ари аибашшыра зыхъяз амзызқәеи үи алтшәақәеи өақала ирыхәапшүеит. Абри ағызатәкәа атагылазаша икоуп атәла егы атакырадгыл ағы имғағысуз аполитикатә хътисқәагы ирыдхәаланы, қыдала, Аахың Уаптәйлеи Апсни ианалацәажәо.

ЕАНМ, амилаттә аицара иахынхо араионқәа рөи, қыдала азербайжантәи ашәамахтәи уапшынақәа рөи, шара ауағысыра аиғыларақәа лабәба иаанарпшүеит. азербайджанской и армянской общине.

Ахәыңқәа административтә ахәаа иахысуетт ашколаҳь инеирц азыҳәан

Ашколашкә анықәара зцэуудафу ахәыңқәа икоуп. Җыуки шыжымтән ағылара рцэуудафуп. Шәреи шәшкөли ырбжъара административтә ахәаа, ма агәтара - ауҗүтраптә пунк анықоуп, атагылааша иаҳа иңгъахоит. Жәыргыт икоуп Антытәни Аофис ағы ауағы ишәртадара азцаарақәа рзы аус зуа агәып алахәылацәа ахәыңқәа иаҳа имарианы административтә ахәаа ахысра ырлшарц азыҳәан аус руеит.

Жәыргыт икоуп Антытәни Аофис ағы ауағы ишәртадара азцаарақәа рзы аус зуа агәып алахәылацәа рзы атакы ыда ырмоуп атара ииура азини, ашколхәыңқәа рхатә быйшәала атара роурц азыҳәан административтә ахәаа ахысра ахымпәдадеи ирызку азцаарақәа.

2016 шықеса инаркны, иахъанза, ашколашкә анықәара амзызла есымша административтә ахәаа иахысуга атасаңа рхыпхъазара (ахәыңбаҳча инаркны 12-тәи акласс ақынза) маңхеит. 2009 инаркны 2010 шықесанза есымша ахәаа иахысуган 128ғык ахәыңқәа. 2016 инаркны 2017 шықесанза урт рхыпхъазара маңхеит 39ғык рхынза, 2018 шықесазы - 21ғык маңара. Административтә ахәаа инаваршәны атбынгылақәа раңа ырғылареи 2016 - 2017 шықесазы агәтара-ауажътратә пункткәа өба ырккрем амшала, административтә ахәаа иахысуга ашколхәыңқәа рхыпхъазара маңхеит. Ахәыңқәа реиҳара даңа школк итәлар ақеит. Егырт, ртааңа ириңни, Қыртәыла анапхара изхылагъуша атакырадгыл ашқа анхара иасит.

Есымша административтә ахәаа иахысуга ахәыңқәа, Ағсны икоуп ырғын шыжымтән идәйлтни, Саберио икоуп, Урыстәылатәни ахәаахчаша иахыгылуо апункт иахысуетт. Анефс, автобус иақәтәаны, Қыртәыла анапхара изхылагъуша атакырадгыл ағы икоуп ашқа икоит. Аурокқәа ианрылгалак, автобус иақәтәаны, шыжымтән изхысиз апункт иахысни, афынка ихынхеит. Антытәни Аофис ахатарнакцәа, рыхшығ азыштын, ахәыңқәа реиҭатра апроцесс иацкласуеит, Саберио икоуп апункт ашқа еигъекарада инеиуетт. Иара үбас, анағышқәа, ахәыңқәа ашқол ашқа рнеира азцаара иадхәаланы, ашколқәа рдиректорцәа рхны аимадара ырмоуп, ахәыңқәа ашқол ашқа анеирағы ирғырхагу амзызқәа зегы аадырпешеит.

Егырт ашколхәыңқәеи астудентцәеи, шамахамзар, административтә ахәаа иахысум. Дара, иаххәап, Жәыргыт ма Қарт икоуп икоуп ашқол, азанааттә колең, мамзаргы ауниверситет итоуп, азеиңшіхартақәа ириғеноуп,

мамзаргы Қыртәыла анапхара изхылагъуша атакырадгыл ағы ртааңа ириңиңхеит. Урт афынка ихынхеит дара атара иахыртқо аусбартсағы ағсшшарамшқәа анықоуп.

ЕАНМ ахатарнакцәа, Европа Ахеилак иалоу ахәыңқәа ырғын аинститутқәеи еигъекарада аинформация ырттоит Ағсни Аахыт Уагстәылеи ашколхәыңқәа ртагылааша иаңкы. Амиссия, иарбан форматзаалак, Аинцидентқәа Рпревенциии Рықәеттәи Амеханизми, ЕАНМ ацқыраарала аус зуа Ацәаҳа ши рхы иархәаны, азцаарақәа зегы агуманитартә ганахала ырзнеиреи, ахатәи быйшәала атара зтаху ахәыңқәа аитатра ахакәиттра рзеиқәиршәареи иадгылоит.

"Административтә ахәаа нақ-аақ инхо ауағысыра, эхатә быйшәала айара азин змоу ахәыңқәагы уахъ ианрылаңы, ишәртәм аномалтә пәстәзаара рзеташақырыгылар - Амиссия амандалт ахадаратә елементтуп. Уи ауағы изин ауп!" Тинеке Риллаертс, Жәыргыт икоуп Антытәни Аофис ағы ауағы ишәртадара азцаарақәа рзы аус зуа агәып анапхара ихатыпшыга.

Ҳара ҳнаپъшцәа еигъекарада ахтәацәа ирпъилоит

Мцхета икоуп Антытәни Аофис ағы, ауағы ишәртадара азцаарақәа рзы аус зуа агәып ағы аус руеит жәөфк анағышцәа. Дара, бжеиҳарала, атәйлауафратә үсхкы ағы аусура агышәа ырмоуп, аха ыуоки арратәи аполициатәи үсурға ағышәа ду ырмоуп. Зызбахәи ҳәоу агәып алахәылацәа, аитатра ахакәиттреи, ахтәацәа рзинкәеи, мрагыларатә Қыртәыла икоуп егырт аprobлемақәеи үхәа, ауағы ишәртадара иадхәалу азцаарақәа ианрыцклагъуша, атәйлауафратә үаажәлларрақәеи, атыпантәи анатхаратә органқәеи, егырт аусбартсақәеи, хазы икоуп ахадәеи ирпъилоит.

"Афынка ҳанбахынхея?" - ауағы ишәртадара азцаарақәа рзы аус зуа агәып алахәылацәа анағышра анымсағыро аамтазы ирпъирт азцаарақәа рқынтаи абри азцаара зегы реиҳа иуадағазар қалап. Мцхета икоуп Антытәни Аофис ағы ауағы ишәртадара азцаарақәа рзы аус зуа агәып алахәылацәа, Қыртәыла икоуп аимак амшала афынка изымхынхея ауаа ирзенекаа анхартатә пункқәа еигъекарада иртаауетт. Арт апунктқәа Җеровани, Җилкани, Презети ауп иахыиқоуп. Иара үбас, агәып алахәылацәа 'аколлективтә центрқәагы' иртаауетт - абарт ахыбрақәа анхара азакәзәм издырыгылаз, аха нас, ахтәацәа рнырхаралы ахархәара роут. Арт ахыбрақәа атәйла зехынцъара, Қарты Қыртәыла егырт арегионқәеи рәи икоуп. Ахтәацәа рацәажәара абзоурала, ҳара дара изыззәиртца аprobлемақәа иаҳа ибзианы еилахқаар ҳалшоит.

Зны-зынла, анағышцәа изацәажәо ауағысыра анағышцәа афынка инарыпхъоит. Ақыртуаа асасдыкылара рдиреуетт, асас гәйкалар дрыдьыркылоит. Ауағы ишәртадара азцаарақәа рзы аус зуа агәып алахәылацәа аирамшқәеи, ачарақәеи, ағсыжракәеи рахъ инеихъеит, атыпантәи ауағысыра урт ирзентархәоит ахәаа егы аганағ руацәа ианғысуга ағсыжкраща ишзымнеиуа. Анағышцәа абри ағыза илахъеңәцаго атоурыхқәа раңааны ираҳаҳеит. Абри ағыза авизитқәа раан атыпантәи ауағысыра анағышцәа азцаарақәа ырттоит урт русуреи Қыртәыла икоуп ЕАНМ аусуреи иаңкы.

Амиссия Ахада ићаицаз ахәамтә

"Амиссия, ауағы ишәртадара азцаарақәа рмониторинг апроцесс атара азоунаштыуетт. Ауағы ишәртадара азцаара ауағы маҳәсалатәи үхъчара маңара ақәзәм иаңанакәа. Иаххәап, айтареи, аитайра ахакәиттә ақамзаареи, амедицинатә маңзура ахархәара алшара ақамзаареи ақынта ауағы ихъчарагы иара ишәртадара азцаарақәа ириңанакуеит. Қыртәыла аус зуа ЕАНМ абарт азцаарақәа рзы инартбаа аобиективтә информации үзүрнагон атыпқәа рәи аус зуа агәыпкәеи, Қарт икоуп Аофис Хадеи русуре ашыатта ала. Убри абзоурала, Европа Ахеилак ахтәниңа қалақәа рәи азбарақәа здывыло ахадәеи атыпқәеи икоуп аprobлемақәа иризкны аинформация иаша ырмоуп. Зны-зынла, ҳаргы аимадареи аусеицури ҳаџрауеит, уи абзоурала, атыпантәи ауағысыра рпроблемақәа ырзбара ҳалшоит. ЕАНМ ацқыраара ала аус зуа Ацәаҳа ши ҳыи иархәаны, абарт азцаарақәа иқәхаргылоит Аинцидентқәа Рпревенциии Рықәеттәи амеханизми егырт иашашаалу аформатқәеи рхәақәа иртәаңы имғағысуга аигъиларақәа рәи. Ерик Хег, Қыртәыла икоуп ЕАНМ Амиссия Ахада

European Union Monitoring
Mission in Georgia

www.eumm.eu

Қыртқыла икоу Европа Ахеилак Анапешцә Рмиссия (ЕАНМ) иахъазы Европа Ахеилак ахъзала анапшра мөапъызго Амиссия заттәуп. 2018 шықәса тұхынчкәын 3 рэзы Европа Ахеилак, Амиссия амандат иөхәра аңнатцеит 2020 шықәса тұхынчкәын 14-нза. Амиссия дахагылоуп Ерик Ҳег (Дания). Уаанза ари атып, ааныркылон Киастуси Ианкаускас (Литва), Тоиво Клаар (Естония), Анджеи Тышкевич (Польша), Хансиорг Хабер (Германтәыла).

Иккылхыуп Қыртқыла икоу Европа Ахеилак Анапешцә Рмиссия ала. Аимадаразы айнформация: press@eumm.eu

- Дез Доил, Апресс- Спикер.
- Уильям Бойд, Ауаажәларреи АИХи рұны аимадарақәа рзы ахаңарнак
- Нино Сухиташвили, Ауаажәларреи АИХи рұны аимадарақәа рзы ахаңарнак/ Амедиа Монитор · Җамта Мегрелизе, Ауаажәларреи АИХи рұны аимадарақәа рзы ахаңарнак/ Амедиа Монитор Шәхәәпш ҳсант: www.eumm.eu, иара убас: www.facebook.com/eumm.geo, https://www.instagram.com/eumm_georgia/ и www.flickr.com/photos/eeas-csdp/albums/72157677976230403